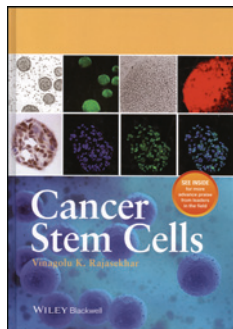

Omfattende om kreftstamceller

Vinagolu K. Rajasekhar
Cancer stem cells
 508 s, tab, ill. Chichester: Wiley-Blackwell,
 2014. Pris GBP 120
 ISBN 978-1-118-35616-6

Cancer stem cells er en omfattende bok, redigert av Vinagolu K. Rajasekhar, som er seniorforsker ved Memorial Sloan-Kettering Cancer Center i New York. Den er på 508 sider og er inndelt i seks deler og 35 kapitler, skrevet av forskjellige forfattere. Forfatterne er fra Europa, USA, Canada og Asia. Noen av kapitlene er fint illustrert, men ikke alle har illustrasjoner.

Boken omhandler, som tittelen sier, kreftstamceller, og spenner fra basale problemstillinger til de mer kliniske. Alle kapitlene har fyldige referanselister med både «klassiske» og helt ferske artikler. Målgruppen er kreftleger og kreftforskere.

I løpet av de siste tiårene har kreftstamceller fått mye oppmerksomhet, og hvorvidt de egentlig eksisterer, har også vært diskutert. I dag brukes denne termen på celler med visse markører på celleoverflaten, de er forholdsvis udiffrensierede og har muligheten til multipotent differensiering. Man tenker seg at standard kreftbehandling dreper de fleste kreftcellene i en svulst (eller i en pasient), men at kreftstamcellene er mer resistente og utgjør den virkelige faren for pasientene.

Boken starter med en grunnleggende gjennomgang av hva kreftstamceller er. Dyre- og celled modeller blir gjennomgått, noe som bidrar til at også fagpersoner uten spesialkunnskaper kan ha glede av boken. I et eget kapittel gjennomgår man epitelial-mesenkymal transisjon, hvilket innebærer at celler kan gå fra å være differensierte, spesialiserte celler til å være udiffrensierede celler som likner stamceller. Dette er et viktig felt i kreftforskning i dag.

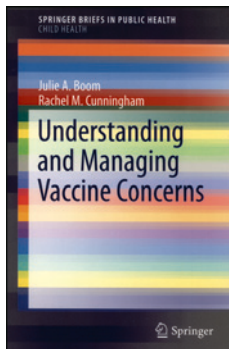
De siste delene (del V og VI) omhandler mer kliniske problemstillinger. Dette er nær forskningsfronten, og både miRNA, exosomer og riboproteomet omtales i egne kapitler i del V. I del VI tar man for seg den kliniske relevansen for pasientene. Det er dessverre et stykke igjen før pasienter kan få behandling rettet mot kreftstamceller. Hvordan man kan bruke den nyvunne kunnskapen om kreftstamceller, er foreløpig litt uvisst, men forståelsen av temaet er definitivt mye større i dag enn for noen få år siden. Den økte forståelsen vil komme pasientene til gode.

Her finnes mye informasjon, men det er kanskje ikke en bok man har på nattbordet. Men den er fin å slå opp i og lese deler av. Jeg anbefaler den!

Åstaug Helland

Overlege, Oslo universitetssykehus, Radiumhospitalet

Kortfattet, men nyttig om vaksineskepsis

Julie A. Boom, Rachel M. Cunningham
Understanding and managing vaccine concerns
 42 s, tab, ill. Heidelberg: Springer, 2014.
 Pris EUR 50
 ISBN 978-3-319-07562-4

I serien fra Springer om aktuelle emner innenfor offentlig helsetjeneste ønsker forfatterne i dette kortfattede heftet å gi en praktisk tilnærming til hvordan vaksineskepsis hos foreldre best kan imøtegås.

De første kapitlene omhandler omfanget av vaksineskepsis i USA, hvor minst 2–5 % av amerikanske foreldre ønsker at deres barn blir fritatt for en eller flere vaksiner. Bak skepsisen ligger det oftest en redsel for bivirkninger og frykt for å skade barnets immunsystem med (for) hyppige sprøyter. Især hvite mødre over 30 med høy inntekt eller høy utdanning, og de som søker alternativ behandling, er usikre på om vaksinasjon er bra eller ikke.

Det fremheves at foreldrenes vanlige helsekontakter er de som har størst innflytelse på vaksinasjonsvalget. Helsepersonell anbefales derfor i møtet med vaksineskeptiske foreldre klart å ta rollen som medisinsk ekspert, å akseptere deres bekymringer, men ikke deres misoppfatninger, og bruke oppdatert vitenskapelig informasjon som grunnlag for konkrete råd og anbefalinger. Forfatterne kommer også med noen velplasserte råd om at helsepersonell bør bruke vanlige ord og gi seg god tid, og det er jo alltid på sin plass.

Bokens største verdi er imidlertid at forfatterne presenterer en nyttig oversikt over bekymringer som foreldre ofte kommer med, og foreslår hva man kan svare, både når det gjelder enkeltvaksiner og mer generelle spørsmål om vaksinasjon. Det ligger implisitt i forfatternes grunnholdning at høy vaksinasjonsdekning er viktig, men sett ut fra en norsk barneleges synspunkt fokuserer de vel mye på fordelene for det enkelte individ, i stedet for å vektlegge det kollektive aspektet mer: Når foreldre bidrar til høy vaksinasjonsdekning ved å vaksinere sitt eget barn, beskytter de også naboens barn og de som ikke tåler vaksiner.

I det siste kapitlet tar forfatterne opp vanskelige etiske spørsmål som forholdet mellom foreldreautonomi og vaksineskepsis. Det er viktig, men dessverre blir det for kortfattet og overfladisk.

Nest etter bedre levevilkår er vaksinasjoner det mest vellykkede folkehelseiltaket gjennom alle tider. Vaksineskepsis må derfor tas på største alvor. Det fordrer at helsevesenet lytter til foreldrenes bekymringer og imøtegår feilaktige oppfatninger på en troverdig og redelig måte.

Dette letteste heftet er bra fundert med en lang referanseliste, og selv om det tar utgangspunkt i amerikanske forhold, kan jeg anbefale det til helsesøstre, helsestasjonsleger og barneleger.

Henrik Døllner

Seksjonsoverlege, Barne- og ungdomsklinikken
 St. Olavs hospital

Oppgitte interessekonflikter: Anmelder har mottatt støtte fra GlaxoSmithKline, som bl.a. produserer vaksiner, til kongressreise. Han har også deltatt i programplanlegging av møter i Infeksjonsforum Midt-Norge som arrangeres av GlaxoSmithKline. Han er oppnevnt av Nasjonalt folkehelseinstitutt til en komité som vurderte innføring av rotavirusvaksine i Norge.